

TELEGRAFUL ROMANU.

Nr. 81. ANUL XVII.

Telegrafulu este de doue ori pe septemana: joi'a si Dumineca. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura foiei pe afara la c. r. poste, cu banii gat' prin scrisori francate, adresate catre expeditura. Pretulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu, pentru a doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 1224 Octomvre 1869.

Evenimente politice.

Partid'a opositiunale in Boemi'a i-si formula cererile sele. ca pretiu alu impaciuirei cu nemtii nu mai putienu ca in urmat'oriele: incoronarea imperatului in Prag'a de rege alu Boemiei, facerea unei legi pentru nationalitati, recunoscerea dreptului de statu alu Boemiei, rezolvarea separata a trebilor nemtiesci la o curia nemtiesca, si a boemilor la o curia constatatoria din deputati boemi. Se intelege ca cont. Beust e departe de atari concesiuni, cu care caderea sea aru fi legata.

In privint'a resc'olei din Dalmati'a dice „Fribl“ din Vien'a, ca din acea impregiurara, ca s'a transmis asi' multe trupe pentru sugrumarea resc'olei nu este nici decatu a se deduce vre-o temere de periclu, ca aceea resc'ola va lua dimensiuni si mai mari, ei prin tramitera de trupe mai multe a vrutu, ca deodata sa nadusi'esca acea resc'ola; mai departe dice acea foia, ca este falsa acea fama, ca si din Vien'a chiaru s'aru fi transmis la Dalmati'a doue regimente adeca Ramming si Gorizzutti. Principele Montenegrilor a opritu ori-ce legatura cu insurgentii, si dupa audite, consululu rusescu din Ragusa a capetatu instructiuni dela regimulu seu, ca sa ia o atsteliu de atitudine fatia cu insurectiunea ac'est'a, carea sa nu dea nici cea mai mica ansa de suspiciune fatia cu Austri'a. Pot'a inca sa fia postatu la graniti'a Dalmatiei o trupa observatoria, fia ac'est'a seu din obligamentu catra Austri'a, seu din ingrigiri proprii pentru vre-o resc'ola, ce aru erupe in sinulu seu.

In Franci'a cris'a cresce pre di ce merge, spiritele devinu totu mai iritate; se vorbesce de retragerea lui Latour d'Auvergne din ministeriu si inlocarea lui prin Rouher; si regimulu este in mare temere, ca pre 26 Oct. va erupe, chiaru unu macelu in mas'a populului de aceea si ia unele mesuri preventive.

Partid'a republicana in Spani'a a indrumatu revolutiunea cu o pregatire forte esacta. La 100 de puncte erupse revolutiunea in un'a si aceea ora; ac'esta impregiurare facu ca sa se latesca repede cu succesu. Partid'a reactionaria inca a castigatu unele lupte, dara preste totu este in desavantagiu.

In dilele acestea veduramu in mai multe foi romane si straine unu telegramu despre casatori'a principelui Romaniei cu princes'a Elisabeta de Vied; cu acestu numeru suntemu in positione a da publiculu dupa „Monitoriulu“ Romaniei lucruri mai detaiate (vedi Romani'a).

Diet'a Ungariei.

Siedinti'a din 18 Octobre. Presedintele anontia petitiunile incurse. Comissiunea de administratiune asterne cuprinsulu speselor, care se decide a se tipari. Presedintele citeste numele deputatilor, cari au cerutu concediu si adunarea aproba unde afla motive, iera unde nu denega cu iritatiune concediulu cerutu. Dan. Iranyi voiesce, ca Ungari'a sa fie independenta de banc'a nationala din Vien'a si interpelaza pre ministrulu de finantie in caus'a ac'est'a.

Ministr. de finantie Lonyay asterne propunerile financiare. Zsedenyi cere registrulu pensionistilor cu normelo, dupa care s'a pensionatu, carele s'a decisu in 5 Dec. n. tr. ca sa-lu asterne ministeriulu. Lonyay raspunde, ca listele acestea suntu in tipariu si se voru asterne inaltei case. Iranyi e de parere, ca sa nu se treca la consultarea despre propunerile financiare in absentia deputatiloru croati. Se decide, a se tipari propunerile acestea. Presied. minist. contele Audrasy preda articulu de lege sanctionati, despre contracturi de negociu, post'a si navigatiune cu Elveti'a Ger-

mani'a nord. si Angliter'a. M.n. de finantie Lonyay asterne unu proiectu despre unu creditu supletoriu de 151.000 fl. pentru calelori'a Maj. S. in Orientu. Se va tipari.

Din senatele scolari comitatense.

Clusiu, 4/16 Octobre.

Astadi se tienu aici prim'a adunare a senatului comitatensu a carui objectu principalu fu constituirea sea propria.

La 10 ore fiindu adunati mai toti membrii senatului, cei din partea comitatului precum si cei din partea confessiunilor, dlu presiedinte Kethely deschide adunarea acestui senatu salutandu mai intaiu pre membrii senatului, amintindu despre scopulu adunarei si in specie de missiunea cea grea a sea ca presiedinte; speraza firmu in contucrarea zelosa si energica a membriloru spre efectuirea scopulu inaltu; intoneza in grigire a in. regimu de cultur'a populului, prin carea lasa desvoltarea libera a fia-carei natiuni seu confessiuni, rezervandu-si regimulu numai dreptulu de supra-inspectiune si venirea intr'ajutoriu acolo unde va vedé necessitatea.

Terminandu cuventarea presiedintele dechiara, ca conformu instructiunei ministeriali ce se impartise si pre la membrii prin dlu subinspectoru Hossu mai inainte, o a se alege unu notariu interimale. Ac'est'a se intempla. Romanii inse pretindu numai decatu sa se alega si unu notariu romanu. Presiedintele nu e in contra, dice inse, ca fiindu activitatea celui alesu numai interimale sa fia romanii in asteptare pana la constituirea propria a biroului si atunci senatulu sa alega unulu seu doi notari dupa cum va postfi.

Notariulu interimale raspunde la cuventarea presiedintelui.

Dupa ac'est'a dlu Prot. gr. cat. Ioanu Pamfilie, in limb'a romane, saluta cu bucuria in numele romaniloru ingrigirea regimulu catra educatiunea populara si spera ca prin ac'est'a si romanii, dealtmintrea despoiali de tote drepturile si midilicele pana acum, voru putea inainta in cultura. Adauge ca de si legea de instructiune poporale pote produce temeri de desnatiionalizare, are firma speranti'a, ca popululu romanu si va cunosce si implini chiamarea si datori'a sea; crede inse mai departe ca unde va vedea regimulu lips'a nu-si va denega ajutoriulu, la care de altmintrea contribuiescu toti cetatenii, prin urmare si romanii.

Se procede la constituirea senatului. Aci e de observatu ca membrii confessiunei catolice, unitarie si mosaice nu au fostu de fatia. Iera la certirea numelor membriloru se omisera si cele a le membriloru confessiuniloru romane, ceea ce se indrepta la observarea facuta de dlu secret. minist. Petru Nemesiu, ca membru si asi' se cetira si numele dd. Prot. Vasilie Rosiescu si Ioanu Pamfilie.

Cetindu-se instructiunea ministeriale numai in limb'a magiara, dlu Prot. V. Rosiescu, in numele romaniloru din senatu pretinde a se ceti si romanesce, pentru ca cu parere de reu, dice dlu protopresviteru, vede ca legea pentru limba nici atatu nu se respecteza intru catu da dreptu si colorulalte limbi nemagiare. Deca limb'a romana are dreptu a fi vorbita in adunari cum e si senatulu, atunci e numai consecuentu, ca atari afaceri, care suntu ale senatului sa se si cetesca si in limb'a romana, pentru ca scopulu cetirei e ca membrii sa o precapa si sa o intielega, ceea ce nu se intempla, dec'a se cetesce numai in limb'a magiara.

Presiedintele se escusa in unu modu de totu curiosu dicendu ca bucurosu aru ceti si romanesce dara nu are instructiune tiparita si romanesce, va

rugá inse pre inaltulu ministeriu, ca pre venitoriu sa i se tramita si instructiuni in limb'a romana. Amu fi crediutu ca respectivii functionari ai statului, cari cunoscu forte bine ce feliu de populatiune se afla in districtele loru sa se fia ingrigitu de tempuriu de cele de lipsa pentru adunari senatelor si sa multiamesca acceptariile cele atatu de juste ale cetatieniloru statului si sa nu ne totu amane cu vorb'a. O desbatere interesanta se ininge in urm'a propunerii din partea presiedintelui, ca adeca conformu § 3 trebuie sa depuna membrii juramentulu prescristu.

Prof. ref. din Clusiu Sarkany combate cu mare focu juramentulu ca unu ce superfluu, pentru ca toti cati suntu aci adunati, suntu din bunavointia si resolutiune catra implinirea missiunei ce au luat asuprasi. Pamfile luandu rolulu de mijlocitoriu e de parere, ca dora aru fi destulu apromissiunea. Insa Gyarmati combate si mai cu mare veementia amendoue: juramentulu si apromissiunea. Dupa o discutiune mai indelunga la carea participeza si dlu consil. minist. Porutiu, insa vorbesce in limb'a magiara, majoritatea se decide pentru a se petrece in protocolu, ca membrii „apromitu.“

Acam vine la rendu, dupa intielesulu §-lui 6 alu instructiunei, alegerea notariului respective a notariloru, dec'a se voru alege doi, si se alege unu notariu unguru si unu notariu romanu (Iosifu Popu jude sing.)

Alta desbatere viia se incinge candu veni vorb'a despre alegerea celoru patru invetiatori comunali preveduti in instructiune § 125; dara fiindu ca scole comunali nu suntu si nici invetiatori comunali asi' dupa unu punctu alu §-lui se propuse a se alege barbati de incredere din sinulu invetiatoriloru confessionali si adeca din fia care confessiune cei mai apti. Disputa a fostu infocata si fiecare parte apara cu zelu partea sea pana candu se scola odata unulu (Prof. Berde) si propune a se alege barbati de incredere fara privire la confessiune seu nationalitate, ci numai cu privire la capacitate. O marturisire frumosa facu unulu din comembrii magiari, carea amu dori sa si o insemne bine respectivii domnitori de adi'ai situatiunei, ca trebuie sa rosi'esca unde vede atatu temere si din ac'esta cauza atatu alipire catra confessiuni si din partea nostra a romaniloru s'au alesu parochulu gr. or. din Samosfaleu Ioanu Prodanu si Ioanu Muresianu (gr-cat.) invetiatoriu poporale.

Cade mai departe alegerea duoru comissiuni prevedute in § 7, pentru ca activitatea loru cade in sfer'a celei a inspectorului si confessiunile nu voru concede (comissiuniloru) sa intre in scolele loru.

Presiedintele propune infintiarea unei reununi de invetiatori. Si ac'est'a se desbatu cu multu interesu. Unulu dintre membrii (Sarkany) e de parere ca trebuie lasate ideile cati dec'a ne vomu sili a stringe multu in branca (markolni) pre urma vomu scapa totu din mana. Mai bine mai putienu si siguru. Se lasa dara oa viitorulu sa deslege intrebaria ac'est'a.

Cu ac'est'a se finira agendele adunarei presente. Se mai lua rugarea pentru infintiarea unei scoli private germane (sasesci), carea se decide a se recomanda ministeriului.

Membrii senatului suntu din cetate si comitatu 34, intre cari 5 romani, langa cari mai vinu si cei ai confessiuniloru.

Romanii au vorbitu toti in limb'a romana afara de dlu Porutiu, carele chiaru si spre mirarea magiariloru au vorbitu totu unguresce.

Ore candu va veni tempulu, ca romanului sa nui fia rusine a vorbi in limba lui cea sonora, in ori ce publicu seu societate?

Cu aceste incheiu si pana la revedere sum alu etc.

